

Кравченко В.Ю.

кандидат психологічних наук, доцент;

Гривнак Б.Л.

кандидат філософських наук,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ОСОБИСТІТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

Завданням сучасної вищої освіти є створити умови для розвитку особистості молодшої людини (студента) та розкрити її внутрішньоособистісний потенціал. Кінцевою метою у процесі здобуття вищої освіти є формування розвинутої гармонійної особистості з професійним спрямуванням та громадянською (патріотичною) позицією. Реалізуючи цю мету та забезпечуючи такі умови у здобутті вищої освіти, важливу роль у цьому відіграє особистість викладача.

В контексті постнекласичної парадигми вищої освіти, що характеризується відкритістю, синергетичністю та самоорганізацією, формується особистість сучасного викладача. Децентралізація суб'єктності стає протиположною «Я-центризму». Особистість розглядається як така, що постійно перебуває у процесі становлення, стані переходу від актуального до невизначеного буття у майбутньому. Я особистості постійно оновлюється, є рухливим, плинним, мінливим та нейтральним щодо об'єктивних цінностей. Така особистість не поспішає самоідентифікуватись та створює суто свій індивідуальний контекст. Для неї важливіше бути в контексті, «вписуватись», не випадати з оточення, аніж перебувати в ньому та практично діяти [2, с. 39]. Постмодерна особистість є ніби незавершеною, бо вона знаходиться постійно в полі, просторі, контексті, ситуації. Їй важливий процес, а не результат саморозвитку, що забезпечується саморефлексивною здатністю особистості.

Тому діалог є максимально адекватним середовищем для формування такої сучасної особистості, що передбачає активну форму навчання, спілкування, а не тільки викладання, розвиток діалогічності викладача, студента та змісту освіти. На думку Г.К. Радчук, розбудова діалогічних взаємин в освітньому процесі є необхідною умовою становлення професійно-особистісного аксіогенезу студента та особистісно-розвивального потенціалу викладача [1, с. 300].

Впровадження освітнього діалогу як інноваційної розвивальної психодідактичної форми навчання передбачає реалізацію наступних психолого-педагогічних умов [1, с. 300]:

– актуалізація суб'єктної позиції студентів в освітньому процесі, змістом якої є сукупність релевантних смислових диспозицій, що детермінують його самоактуалізацію в навчальній діяльності;

– діалогізація освітнього матеріалу, що пов'язана з конструюванням таких освітніх ситуацій, котрі ініціюють смислові переживання студентів як основу набуття ними професійно важливого особистісного досвіду;

– розвиток особистісної готовності та професійної здатності викладачів до організації освітнього діалогу у процесі вищої професійної освіти;

– становлення діалогічної культури студентів через розвиток комплексу соціально-перцептивних, експресивно-комунікативних інтерактивних умінь.

Однією із серйозних перешкод діалогізації освітнього середовища вищої школи є неготовність викладача до повноцінних діалогічних стосунків. Мова йде, перш за все, про особистісну неготовність, оскільки мова йде про реалізацію своєї свободи у взаємодії з іншими людьми, що часто є і результатом діалогу [1, с. 301]. Комунікативні права і відповідальність у діалозі покликані зафіксувати межі свободи співбесідників і перейти до невіддільних стосунків, де визнають її суб'єктність і ставляться як не до речі, а як до особистості [1, с. 301]. Тому важливою ознакою особистості сучасного викладача є здатність саморозвиватись та здійснювати діалог в контексті освітнього та соціального середовища.

Нами було проведене опитування студентів, що вивчають дисципліну «Педагогіка вищої школи» (на базі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу), яке передбачало вивчення їхньої думки про особистість сучасного викладача. Виявлено, що основними, важливими ознаками викладача є особистісні характеристики, такі як: чесність (справедливість) (1 ранг), порядність (2 ранг), людяність (3 ранг), комунікабельність (4 ранг), харизматичність (індивідуальність) (4 ранг), веселість (цікавість) (5 ранг), відповідальність (6 ранг), презентабельність (зовнішній вигляд) (7 ранг), емпатійність (8 ранг). Аж після того, студенти відзначають професійну складову (рівень компетентності). Це говорить про те, що в дану епоху особистість сучасного викладача повинна поєднувати дві великі складові: особистісну та професійну. На нашу думку, завдяки розвинутій особистісній складовій викладач може реалізувати освітній діалог та створити умови для реалізації внутрішніх свобод студента, його потенціалу, на що варто звернути увагу викладачів щодо саморозвитку та підвищення кваліфікації. Таким чином, психологічний та світоглядний підхід є важливим у розвитку особистості сучасного викладача, звичайно, що не без врахування його професійної складової.

Список використаних джерел:

1. Радчук Г. Аксіопсихологія вищої школи. Монографія. Тернопіль, 2014. 380 с.
2. Савчин М. Здатності особистості: монографія. Київ, 2016. 288 с.